

Jordbruk- och
analysavdelningen

Konsekvensutredning av förslag till ändrade föreskrifter om kvalitetskontroll av frukter och grönsaker

Av förordning (2024:183) om konsekvensutredningar framgår att en myndighet som överväger nya eller förändrade regler ska utreda reglernas kostnadsmässiga och andra konsekvenser i den omfattning som behövs i det enskilda fallet och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning.

FÖRFATTNINGAR SOM ERSÄTTS

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2012:28) om kvalitetskontroll av färska frukter och grönsaker och Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2011:36) om bestämmelser för efterlevnad av kvalitetskontroll för bananer

Tabell med föreskrifter som utreds (jämförelse av SJVFS 2012:28 och 2011:36 med de nya, sammanslagna föreskrifterna)

SJVFS	Paragraf	Avseende	Åtgärd och paragraf i de nya föreskrifterna.
2012:28	1	Grundläggande bestämmelser	Ändrad, 1§
2012:28	2	Omfattning	Ändrad, 2§
2012:28	3	Definitioner	Ändrad, 3§
2012:28	4	Anmälan – anmälan av verksamheten	Ändrad, 4§
2012:28	5	Anmälan – lämnande av uppgifter	Ändrad, 5§
2012:28	6	Export till tredjeland	Upphävd
2012:28	7	Import från tredjeland	Ändrad, 6§
2012:28	8	Övriga bestämmelser§	Ändrad, 10§
2011:36	1	Grundläggande bestämmelser	Ändrad, 1§
2011:36	2	Import	Ändrad, 6§
2011:36	3	Dispens - ansökan	Ändrad, 7§

2011:36	4.1 - 2	Dispens – uppvisande av intyg och uppgiftslämnande	<i>Ändrad, 8§</i>
2011:36	4.3	Dispens – upphörande verksamhet	<i>Ändrad, 4§</i>
2011:36	5	Dispens – förnyelse och hantering av utgångna intyg	<i>Ändrad, 7§</i>
2011:36	6	Dispens - återkallande	<i>Ändrad, 9§</i>
2011:36	Övergångsbestämmelser		<i>Upphävda (det finns inga dispenser kvar baserade på SJVFS 1996:98)</i>

Bakgrund till förslaget

De svenska reglerna om kvalitetskontroll av bananer respektive frukt och grönt behöver ses över till följd av att nya EU-förordningar på området beslutades hösten 2023. Regler och krav kring kvalitetsnormer finns i EU-förordningarna. De svenska föreskrifterna innehåller praktiska bestämmelser för att tillämpa EU-förordningarna. De nya EU-förordningar slår samman äldre EU-rättsakter om kvalitetskontroll av bananer respektive frukt och grönt. Översynen av de svenska föreskrifterna syftar dels till att göra motsvarande sammanslagning av befintliga föreskrifter om kvalitetskontroll av bananer respektive frukt och grönt, dels till att se till att de svenska föreskrifterna är uppdaterade relativt EU-bestämmelserna.

1 Allmänt

Vid framtagandet av konsekvensutredningen bör hänsyn tas till Ekonomistyrningsverkets vägledning. Om någon del av analysen inte kan göras ska detta motiveras.

FÖRSLAGET BERÖR

Företag Andra enskilda Kommuner Regioner Staten

1.1 Beskrivning av problemet och vilken förändring som eftersträvas, samt vilka konsekvenser som uppstår om ingen åtgärd vidtas

EU har uppdaterat sina regler för kvalitetskontroll av frukt och grönt och Sverige behöver därför uppdatera sina tillämpningsföreskrifter. Om detta inte görs blir EU-reglerna svåra att tillämpa i Sverige.

De nya EU-reglerna innebär att kontroller ska ske av ytterligare produktkategorier, bl.a. torkade frukter och nötter. Om föreskriften inte uppdateras så riskerar Sverige att inte leva upp till kravet i artikel 5 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/2430 om att medlemsstater ska säkerställa att kontroller av överensstämmelse genomförs selektivt, med utgångspunkt i en riskanalys och tillräckligt ofta för att säkerställa efterlevnaden av handelsnormerna. Om föreskriften inte uppdateras riskerar den databas som Sverige är skyldig att inrätta enligt artikel 3 i samma förordning att innehålla inkorrekt information. Om ingen ändring sker kommer de hänvisningar till EU-förordningar som finns i föreskriften att vara inaktuella.

1.2 Beskrivning av den föreslagna regleringen samt övervägda alternativ. Beskrivning av fördelar respektive nackdelar med de olika alternativen, samt varför den föreslagna regleringen bedöms lämpligast

De föreslagna föreskrifterna syftar dels till att slå samman befintliga föreskrifter om kvalitetskontroll av bananer respektive frukt och grönt, dels till att se till att de svenska föreskrifterna är uppdaterade relativt EU-bestämmelserna. Att samla reglerna för kvalitetskontroll innebär ökad tydlighet.

De ändringar och tillägg som görs i förhållande till tidigare föreskrift är i huvudsak följande:

1. Uppdatering av hänvisningar till de nya EU-förordningarna.
2. Tillämpningsområdet för föreskriften utökas till att omfatta några ytterligare produktkategorier, i huvudsak torkade frukter och nötter, för vilka krav på angivande av ursprung gäller enligt artikel 3 och 5.1 b i förordning (EU) 2023/2429. Dessa produkter omfattas av reglerna om anmälan och marknads kontroll i 4-5 §§ föreskriften.
3. Begreppen gränskontrollstation och marknads kontroll definieras. Tidigare fanns en definition av ordinarie inspektionsort men detta begrepp har ersatts av begreppet gränskontrollstation.
4. Tillägg om att aktör som är föremål för marknads kontroll, utöver att tillhandahålla dokumentation som är nödvändig för kontrollen, ska
 - se till att produkterna i sin helhet är tillgängliga för kontroll,
 - tillhandahålla personal som kan vara behjälplig och

- tillhandahålla de lokaler som Jordbruksverket anser vara nödvändiga för att genomföra kontrollen.
- 5. Liksom tidigare ska produkter förhandsanmälas för att möjliggöra kontroll vid import. De produkter som endast omfattas av krav på ursprungsmärkning och inte omfattas av handelsnormerna i övrigt, undantas dock från kravet på förhandsanmälan.
- 6. Bestämmelsen om kvalitetskontroll vid export till tredje land utgår eftersom det inte förekommer någon sådan export.
- 7. De krav som ställs på egenkontrollen av bananer för aktörer som fått undantag från importkontrollen har preciserats genom hänvisning till artikel 4.3 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/2430.

Det har övervägts om även de produkter som endast omfattas av krav på ursprungsmärkning ska förhandsanmälas vid import. Bedömningen görs dock att produkterna ska undantas från kravet på förhandsanmälan. Skälen till detta är följande. Huvudregeln är att kontroller ska ske i alla handelsled, inklusive i importledet. Av artikel 5 i förordning (EU) 2023/2430 framgår dock att kontrollernas omfattning ska bestämmas utifrån en riskanalys. I undantagsfall kan medlemsstaterna, baserat på riskanalysen, välja att inte göra några selektiva kontroller alls vad gäller produkter som omfattas av den allmänna handelsnormen. I utformningen av reglerna för den nya produktgruppen, torkade frukter och nötter mm, har EU valt att ställa enklare krav än för andra produkter som omfattas av kvalitetskontroll. Exempelvis får medlemsstaterna själva välja om de vill registrera aktörer som handlar med dessa varor, och istället för de omfattande krav på egenskaper som gäller andra produkter så ställs enbart krav på ursprungsmärkning. Det indikerar att riskerna jämförelsevis ses som lägre. I praktiken finns ingen anledning att anta att ursprungsmärkningen förändras mellan importledet och grossistledet, alternativt mellan importledet och butiksledet. Kravet på ursprungsmärkning syftar inte heller till att motverka att produkter som är hälsofarliga eller kan sprida skadedjur eller växtsjukdomar förs in över gränsen till Sverige. I och med att kontroll i grossist- och butiksleden bedöms vara tillräckligt så kan de aktuella produkterna undantas från kravet på förhandsanmälan. Ett krav på förhandsanmälan skulle innebära en ökad administrativ börda för företagen.

Vad gäller skyldigheten för aktörerna att tillhandahålla kontrollorganen alla de uppgifter och lokaler som dessa organ anser vara nödvändiga för att organisera och genomföra kontrollerna av överensstämmelse så följer denna av artikel 5.5 i förordning (EU) 2023/2430. Skyldigheten för aktören att tillhandahålla personal som kan vara behjälplig för tillsynen följer av 6§ lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter.

I övrigt har inga alternativ övervägts till föreslagen reglering.

2 Företag

Med företag avses här en juridisk eller en fysisk person som bedriver näringsverksamhet, det vill säga försäljning av varor och/eller tjänster yrkesmässigt och självständigt. Att yrkesmässigt bedriva näringsverksamhet bör tolkas brett.

2.1 Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Företag som handlar med produkter inom färsk frukt och grönt som hittills varit reglerade berörs inte av några nya krav, utan de uppdaterade föreskrifterna överensstämmer med rådande villkor för kvalitetskontrollen. Det rör sig om ca 340 företag som verkar som grossister eller importörer, eller både och. Dessa företags storlek har för närvarande följande fördelning (miljoner kronor): 34 stycken 0 – 0,5, 78 stycken 0,5 – 5, 29 stycken 5 – 10, 16 stycken 10 – 17, 20 stycken 17 – 25, 40 stycken 25 – 50, 15 stycken 50 – 75, 9 stycken 75 – 100, 10 stycken 100 – 150, 12 stycken 150 – 250, 6 stycken 250 – 500, 1 stycken 500 – 750, 5 stycken 750 – 1 000, 0 stycken 1 000 – 2 000, 2 stycken 2 000 – 3 000 och 1 stycken 3 000 – 4 000.

De nya EU-förordningarna utökar tillämpningsområdet för kvalitetskontroll med några nya produktkategorier. Det rör sig om vissa torkade frukter och bär, nötter, kapris och vild svamp samt mogna bananer, som nu ska kontrolleras avseende ursprungsmärkning. Företag som hanterar dessa produkter kan delvis vara andra än de företag som handlar med produkter inom färsk frukt och grönt som hittills varit reglerade och de kan därför vara nya för kvalitetskontrollen. Cirka 100 företag bedöms tillkomma. Vi har inte kännedom om dessa företags storlek, utan kommer att samla data kring detta i och med att kontrollerna påbörjas.

2.2 Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

Se bifogad Särskild konsekvensanalys - administrativa bördor för företagen.

2.3 Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Företag som hanterar de hittills reglerade produkterna behöver inte genomföra några förändringar i sin verksamhet. Kostnader uppstår som förut vid de tillfällen marknadskontroll utförs hos dem genom att de ska tillhandahålla dokumentation, se till att produkterna i sin helhet är tillgängliga för kontroll, tillhandahålla personal som kan vara behjälplig och tillhandahålla de lokaler som behövs.

För de företag som tillkommer och som handlar enbart med de nya produkterna (torkade frukter och bär mm) är kvalitetskontroll en nyhet, och kraven vid marknadskontroll (se föregående stycke) kan kräva en anpassning så att de kan lämna den hjälp som behövs vid kontrolltillfällena.

Angående kostnader för att tillhandahålla dokumentation, se ”Särskild konsekvensanalys - administrativa bördor för företagen”. Övriga kostnader för företagen för att vara behjälpliga vid marknadskontrollen beräknas till 334 000 kr för företag som hanterar de hittills reglerade produkterna. För de företag som handlar enbart med de nya produkterna (torkade frukter och bär mm) beräknas motsvarande kostnader till 100 000 kr.

Om brister uppdagas i kvalitetskontrollen måste aktören vidta åtgärder mot bristerna, och omkontroll kan bli aktuell. Då uppstår kostnader i förhållande till de avvikelser som måste följas upp.

2.4 Redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte

Det finns inga alternativ till att uppdatera föreskrifterna. Vad gäller de nya produktkategorierna som tillkommit kommer kontrollerna att utföras som de befintliga kvalitetskontrollerna, men endast gälla ursprungsmärkning, i enlighet med EU-förordningarnas krav.

En bedömning har gjorts att inte låta kravet på förhandsanmälan vid import omfatta de nya produktkategorierna, se avsnitt 1.2 ovan.

2.5 Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Påverkan bedöms vara positiv genom att en högre regelefterlevnad leder till sundare konkurrens.

Alla företagen omfattas av samma obligatoriska regelverk, och kontrollerna sker på lika villkor.

Kontrollfrekvensen har anpassats efter företagets storlek och baseras framför allt på omsättningen. De allra minsta företagen betalar en avgift som ger 0,3 kontroller per år medan avgiften för de största ger 10 kontroller per år.

Vidare kan kontrollfrekvensen anpassas efter hur god företagets efterlevnad av EU:s handelsnorm är. En reducering förutsätter att minst de två senaste årens kontroller hos aktören visat på god efterlevnad. En höjning förutsätter att två på varandra följande kontroller uppvisar brister som föranleder behov av uppföljning av Jordbruksverket.

2.6 Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Ingen annan påverkan förutses.

3 Staten

3.1 Beskrivning av vilka som berörs av regleringen och hur många de är

Jordbruksverket ska utvidga sin kvalitetskontroll till att omfatta även de nya produktkategorierna.

3.2 Beskrivning och beräkning av förslagets kostnader och intäkter

Jordbruksverket ska utvidga sin kvalitetskontroll med de nya produktkategorierna. Det inkluderar att förbereda kontrollerna, skriva kontrollinstruktioner och lokalisera de företag som ska ingå i kontrollen i grossist- respektive detaljistled (ca 500 timmar). Arbetet med det föreliggande förslaget till föreskrifter uppskattas till 400 timmar.

3.3 Beskrivning och, om möjligt, en beräkning av andra relevanta konsekvenser

Inga andra konsekvenser förutses.

3.4 Redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte

Det finns inga alternativ till att uppdatera föreskrifterna och tillämpa dem.

4 Bemyndiganden m.m.

4.1 Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

20 § i förordningen 2011:926 om EU:s förordningar om pris- och marknadsreglering av jordbruksprodukter.

4.2 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

4.3 Ange skälen i det fall förslag syftar till ett genomförande av EU-direktiv i nationell rätt som går utöver direktivets miniminivå

Ej relevant.

4.4 Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

EU-förordningarna, och därmed föreskrifterna, ska tillämpas från och med den 1 januari 2025, med undantag för artikel 5.1 c i kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/2429 (regler för donationer), som ska tillämpas från och med den dag då förordningen trädde i kraft, nämligen den 23 november 2023.

Jordbruksverket kommer att uppdatera den information som ges på webben, och presenteras på kvalitets-möten med näringen under våren och hösten 2024. Jordbruksverket planerar även att genomföra riktade insatser mot aktörer som handlar med torkade produkter.

4.5 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Medlemsstaterna har inte möjlighet att välja om man vill göra kvalitetskontroller eller inte, utan de baseras på obligatoriska EU-regler. För merparten av produkterna ändras inga villkor, utan kontrollerna ingår i ett inarbetat system. Ett fåtal produkter tillkommer i och med ändringen av EU-reglerna, och för dem har vi valt den enklaste tillämpningen (se avsnitt 1.2).

5 Samråd

Beskrivning av tidigt samråd

Vid ett möte i januari 2024 med näringens företrädare diskuterades ändringarna.

Kontaktperson

Kristina Mattsson, Anna Lindgren och Lars Bollmark, Livsmedelskedjan och exportenheten.